

Konrad
Adenauer
Stiftung

Institute for Democracy
Societas Civilis - Skopje

**MANUAL PËR
ZGJEDHJET
PARLAMENTARE
NË REPUBLIKËN
E MAQEDONISË
2016**

**MANUAL PËR ZGJEDHJET
PARLAMENTARE NË
REPUBLIKËN E MAQEDONISË
2016**

POLITIKË

Impresum:

Titulli:

Manual për Zgjedhjet Parlamentare në Republikën e Maqedonisë 2016

Editor:

Fondacioni Konrad Adenauer në Republikën e Maqedonisë
Instituti për Demokraci "Societas Civilis" – Shkup

Autor:

Hristina Veljanova

Koordinimi:

Davor Pashoski

Përkthimi:

Blerina Starova Zllatku

Diesejni dhe përgatitja:

Vinsent Grafika

Publikimi mund të shkarkohet falas në:

<http://www.kas.de/mazedonien/mk>

<http://www.idscs.org.mk>

Vërejtje:

Qëndrimet e prezantuara në këtë publikim nuk janë qëndrime të Fondacionit Konrad Adenauer dhe të Institutit për Demokraci "Societas Civilis" – Shkup, por janë pikëpamje personale të autorit.

Përmbajtja:

1. Hyrje në Zgjedhjet Parlamentare 2016 6

Përgatitjet për zgjedhjet e parakohshme parlamentare 12

Ndryshimet e fundit të legjislacionit zgjedhor 14

2. Historiku i zgjedhjeve parlamentare në Maqedoni (1990 – 2014) 20

Zgjedhjet parlamentare të vitit 1990 21

Zgjedhjet parlamentare të vitit 1994 23

Zgjedhjet parlamentare të vitit 1998 25

Zgjedhjet parlamentare të vitit 2002 26

Zgjedhjet parlamentare të vitit 2006 28

Zgjedhjet parlamentare të vitit 2008 30

Zgjedhjet parlamentare të vitit 2011 32

Zgjedhjet parlamentare të vitit 2014 34

Jehona e zgjedhjeve parlamentare (1990 – 2014) 37

3. Sistemi zgjedhor i republikës së Maqedonisë për zgjedhje parlamentare 38

Organe zgjedhore 41

E drejta e zgjedhjes aktive dhe pasive, procedura e paraqitjes së kandidaturave 43

Kufizimi i funksionarëve aktualë 46

Fushata zgjedhore 48

Roli i mediave publike 50

Vëzhgimi i zgjedhjeve 53

4. Njësitë zgjedhore 56

5. Pasqyra e pjesëmarrësve në zgjedhjet e parakohshme parlamentare 2016 62

VMRO-DPMNE 64

Partia Demokratike Shqiptare 69

Bashkimi Demokratik për Integrim 72

Lidhja Socialdemokrate e Maqedonisë 75

Koalicioni për ndryshime dhe drejtësi – blloku i tretë (Lidhja Demokratike, FRODEM, DEMOS DHE MORO-PP) 80

Partia për Prosperitet Demokratik 81

Koalicioni "Aleanca për Shqiptarët" (LR-PDSH, Uniteti, RDK) 82

Partia Liberale 83

Koalicioni VMRO për Maqedoninë 84

Lëvizja BESA 85

Levica 86

6. Arkivi Zgjedhor i zgjedhjeve në Maqedoni nga viti 1990 deri më sot 88

7. Burime 92

HYRJE NË ZGJEDHJET PARLAMENTARE 2016

HYRJE NË ZGJEDHJET PARLAMENTARE 2016

Zgjedhjet parlamentare të tetat me radhë nga pavarësia e Republikës së Maqedonisë, ndërsa zgjedhjet e parakohshme të katërta me radhë, do të mbahen më datë 11 dhjetor 2016. Më datë 17 tetor 2016, në seancën e 125-të, me 110 vota "PRO", me asnjë votë "Kundër" ose "Abstenim", Kuvendi e miratoi njëzëri vendimin për shpërndarjen e Kuvendit. Ditën e ardhshme, më datë 18 tetor, kryetari i Kuvendit, Trajko Veljanoski, në kuadër të kompetencave të tij kushtetuese dhe ligjore i shpalli zgjedhjet¹. Këto zgjedhje të parakohshme parlamentare do të organizohet në gjashtë njësi zgjedhore (NJZ) në territorin e Republikës së Maqedonisë dhe në një njësi zgjedhore (NJZ 7) jashtë vendit, e cila i përfshinë të gjithë shtetasit maqedonas të cilët jetojnë jashtë shtetit. Në përfaqësitë diplomatike konsullore (PDK) të Republikës së Maqedonisë votimi do të mbahet një ditë më herët, përkatësisht më datë 10 dhjetor 2016.

Këtyre zgjedhjeve u parapriu një periudhë turbulente dhe dinamike përplot me kthesa, ngjarje dhe tensione politike. Kriza politike, e cila e përfshiu Maqedoninë viteve të fundit, kulminoi në vitin 2015 me "afërën e përgjimeve"². Kjo ishte baza për një sërë ngjarjesh dhe protesta masive të cilat në mënyrë plotësuese kontribuan në drejtim të destabilizimit të gjendjes edhe ashtu sensitive politike. Nënshkrimi i Marrëveshjes së Përzhinos³ më 2 qershor dhe të Protokollit më 15

¹ Vendim për shpalljen e zgjedhjeve të parakohshme parlamentare për zgjedhjen e deputetëve në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë. Vendimi është shkarkuar nga faqja e Komisionit Shtetëror të Zgjedhjeve (KSHZ). I aksesshëm në: <http://www.sec.mk/predvremeni-izbori-za-pratenici-2016/> (vizita e fundit: 7 nëntor 2016).

² Në muajin shkurt të vitit 2015 partia më e madhe opozitare LSDM filloi të publikojë biseda të përgjuara nga vitet e kaluara (në publikë të njohura si "bomba") për të cilat pohonte se kinse e vënë në dukje përfshirjen e nëpunësve të lartë qeveritarë dhe nëpunësve publikë në mashtrime zgjedhore, korrupsion, abuzim të pushtetit, presion mbi mediat. Kryetari i LSDM Zoran Zaev vuri në dukje se bëhet fjalë për më shumë se 20.000 qytetarë të përgjuar në mënyrë të paligjshme. Sa i përket këtij numri, më 18 nëntor të vitit 2016 Prokuroria Speciale Publike në një konferencë për shtyp njoftoi se ka në dispozicion materiale dhe prova të cilat vënë në dukje se në periudhën kohore prej vitit 2008 deri në vitin 2015 në mënyrë të drejtpërdrejt janë përgjuar më së paku 5.827 numra telefonik. Për më shumë informacione shih: www.jonsk.mk/2016/11/18/deklarate-nga-pres-konferenca (vizita e fundit: 22 nëntor 2016).

³ Shih: **Marrëveshja e Përzhinos**. E aksesshme në: http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/news/news-files/20150619_agreement.pdf dhe **Protokolli**. I aksesshëm në: http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-15-5372_en.htm (vizita e fundit: 7 nëntor 2016).

janë çelësi

<

- Caktimi i redaktorit të ri të programit informativ të Servisit Publik Radiodifuziv. Redaktori do të zgjidhet me propozim të partisë opozitare me numër më të madh të deputetëve në Kuvend, ndërkaq sipas konsultimit paraprak me dy partitë politike në pushtet me numër më të madh të deputetëve në Kuvend dhe me partinë politike në opozitë e cila është parti e dytë opozitare për nga numri i deputetëve në Kuvend.

HISTORIKU I ZGJEDHJEVE PARLAMENTARE NË MAQEDONI (1990 – 2014)

ZGJEDHJET PARLAMENTARE TË VITIT 1990²³

Me instalimin e pluralizmit politik në vitin 1989 u mundësua formimi i partive politike, me ç'rast në vitin 1990 votuesit maqedonas në Republikën e atëhershme Socialiste të Maqedonisë (RSM) për herë të parë patën mundësi të votojnë në zgjedhje shumëpartiake.²⁴ Njëkohësisht ato ishin zgjedhjet e para të lira shumëpartiake të cilat, gjatë vitit të njëjtë, u zhvilluan në të gjitha gjashtë republikat e Republikës Socialiste Federative të Jugosllavisë (SFRJ). Zgjedhjet u organizuan në një atmosferë në të cilën tanimë shihej fillimi i shpërbërjes së Federatës dhe së këtijmi procesi i zgjedhjeve, në shumicën e republikave, rezultoi me fitoren e partive të sapoformuara kombëtare mbi partitë të cilat lindën nga degët republikane të Partisë Komuniste të Jugosllavisë. Në Maqedoni zgjedhjet u zhvilluan sipas sistemit zgjedhor mazhoritar, në dy rrethe zgjedhore, në nivel të 120 njësive zgjedhore. Në zgjedhjet e para morën pjesë 18 parti politike dhe 43 kandidatë të pavarur. Në disa nga njësitë zgjedhore partitë morën pjesë në mënyrë të pavarur, por në disa njësi të tjera formuan koalicione parazgjedhore, me ç'rast propozuan kandidatë të përbashkët. Në rrethin e parë, i cili u mbajt më 11 nëntor, dalja e votuesve ishte 84,8 % dhe më së shumti vota fitoi partia e vetme e deriatëhershme në pushtet Lidhja Komuniste e Maqedonisë – Partia për Transformim Demokratik (LKM-PTD). Megjithatë, në rrethin e dytë, më 25 nëntor, më së shumti vota fitoi Organizata e Brendshme Revolucionare Maqedonase – Partia Demokratike për Unitet Kombëtar Maqedonas (VMRO-DPMNE) e themeluar po atë vit. Dalja e votuesve në rrethin e dytë ishte 76,8 %.²⁵

²³ Informacione të detajuara për zgjedhjet dhe për vlerësimin politik në atë periudhë mund të gjeni në Manualin për zgjedhje parlamentare në Republikën e Maqedonisë të vitit 2014 (botimi i dytë i plotësuar), Fondacioni Konrad Adenauer dhe Instituti për Demokraci "Societas Civilis" – Shkup, f. 21-23. I aksesshëm në: http://www.kas.de/wf/doc/kas_37897-1522-2-30.pdf?140529135320 (vizita e fundit: 26 tetor 2016).

²⁴ Komisioni Republikan (Shtetëror) i Zgjedhjeve. Zgjedhje parlamentare më 11 dhe 25 nëntor të vitit 1990. Buletini nr. 20. Rezultate përfundimtare nga zgjedhjet për deputetë në Kuvendin e RS të Maqedonisë. I aksesshëm në: http://www.sec.mk/arhiva/1990_parlamentarni/konecni_rezultati_1990.pdf (vizita e fundit: 24 mars 2014).

²⁵ Bllagoja Nineski, "Zgjedhjet, mediat dhe partitë në Maqedoni 1990-2000", "Studentski zbor", Shkup, 2001, f. 20.

Për zgjedhjet parlamentare të vitit 2011 dhe 2014 votimi jashtë vendit zhvillohej në tre njësi zgjedhore. Në zgjedhjet e fundit parlamentare të vitit 2014 në NJZ 7 (Evropa dhe Afrika) u regjistruan 18 911 votues të cilët patën mundësi të votojnë në 27 vende zgjedhore në PDK ose në zyrat konsullore të Republikës së Maqedonisë, ndërsa jehona ishte 45,55 %. Mandatin në NJZ 7 - Evropa dhe Afrika e fitoi koalicioni i VMRO-DPMNE. Në NJZ 8 (Amerika Veriore dhe Jugore) në vitin 2014 u regjistruan 3 337 votues, votimi u zhvillua në 6 vende zgjedhore, ndërsa jehona ishte 55,29 %. Mandatin e fitoi koalicioni i VMRO-DPMNE. NJZ 9 në zgjedhjet parlamentare të vitit 2014 përfshiu 3 vende zgjedhore në Australi dhe në shtetet e Azisë. Atje për votim u paraqitën 1 534 votues, jehona ishte 64,02 %, ndërsa mandatin e fitoi koalicioni i VMRO-DPMNE.

Shkup. Deri më tani janë përpiluar tre manualë, edhe atë për zgjedhjet lokale në vitin 2013, zgjedhjet presidenciale në vitin 2014 dhe zgjedhjet parlamentare në vitin 2014. Të gjithë manualët janë të aksesshëm në ueb-faqen e Arkivit Zgjedhor të Maqedonisë në gjuhën maqedonase, shqipe dhe angleze.

Arkivi Zgjedhor është i aksesshëm në ueb-faqen
<http://www.izbornaarhiva.mk>

Konrad
Adenauer
Stiftung

Institute for Democracy
Societas Civilis - Skopje

**Fondacioni Konrad
Adenauer**

Zyra në Maqedoni

Risto Ravanovski 8
MK – Shkup

Tel: +389 (2) 3217 075
Faks: +389 (2) 3217 076
E-mail: Skopje@kas.de

<http://www.kas.de/mazedonien/mk>
www.idscs.org.mk